

RAAP-NOTITIE 5106

Plangebied Dokter Kijlstraweg 2 te Mûnein

Gemeente Tytsjerksteradiel
Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
karterend veldonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

4500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: WMR Rinsumageest B.V.

Titel: Dokter Kijlstraweg 2 te Mûnein, gemeente Tytsjerksteradiel; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 15 juni 2015

Auteur: drs. H.W. Veenstra

Projectcode: TYDK

Bestandsnaam: NO5106_TYDK.docx

Projectleider: drs. H.W. Veenstra

Projectmedewerkers: T.M. Perger & E.J.M. van der Zwet

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 2681784100

Autorisatie: drs. J.Y. Huis in 't Veld

Bevoegde overheid: gemeente Tytsjerksteradiel

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2015

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureau- en karterend veldonderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Tytsjerksteradiel
- *onderzoekskader*: wijziging bestemmingsplan
- *datum veldonderzoek*: 3 juni 2015
- *locatie*:
 - *naam*: Dokter Kijlstraweg 2
 - *plaats*: Mûnein
 - *gemeente*: Tytsjerksteradiel
 - *provincie*: Fryslân
 - *oppervlakte plangebied*: 1,33 hectare
 - *kaartblad topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000*: 6C
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 189.750/585.370
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 300 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 2681784100
- *documentatie*: de documentatie van het project wordt bij RAAP bewaard onder de projectcode TYDK en wordt binnen een termijn van twee jaar overgedragen aan het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis. De digitale documentatie wordt ook gedeponereerd bij het nationale digitale archeologische archief ARCHIS.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland (zie § 2.5 voor een verdere beschrijving) die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische waarden. Ten behoeve van de bestemmingsplanwijziging is daarom op basis van de richtlijnen van de gemeente en de FAMKE (Provincie Fryslân) een bureau- en karterend veldonderzoek uitgevoerd.

Het doel van dit karterend onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het plangebied. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang en dient te worden onderzocht of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn.

1.3 Onderzoeksvragen

1. Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?
2. Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?
3. Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
4. Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
5. Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
		A: Volksverhuizingstijd	525
	Romeinse tijd	Laat	450
Midden		270	
Vroeg		70 na Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	15 voor Chr.
		Midden	250
		Vroeg	500
	Bronstijd	Laat	800
		Midden	1100
		Vroeg	1800
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
		Midden	2850
		Vroeg	4200
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300
		Midden	6450
		Vroeg	8640
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
		Jong B	12.500
		Jong A	16.000
Midden		35.000	
Oud		250.000	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiervoor worden verschillende bronnen gebruikt (zie literatuurlijst).

2.2 Geomorfologie, bodem en AHN

- *geomorfologie ontleend aan ARCHIS2 (ARChEologisch Informatie Systeem; <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>):* het noordoostelijke deel van het plangebied ligt op een dekzandrug al dan niet met een oud bouwlanddek (code 3K14); het overige deel van het plangebied bevindt zich in een gebied met grondmorenewelvingen (code 3L2).
- *bodem volgens bodemkaart:* afgegraven laarpodzolgronden met lemig fijn zand (Stiboka, 1981: code cHn21 ↓).
- *AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland; zie <http://www.ahn.nl>):* op het AHN is duidelijk te zien dat vooral het gedeelte van het plangebied dat bebouwd is hoger ligt dan de omliggende percelen. Het gebied rondom het plangebied is opgedeeld in percelen die integraal lager liggen dan de directe omgeving, percelen met een gevarieerd hoogteverloop en percelen die integraal hoger liggen. Dit wijst erop dat in het verleden plaatselijke zandafgravingen hebben plaatsgevonden en dat meerdere percelen wellicht na de zandafgravingen weer zijn opgehoogd. Het is op basis van het AHN niet te zeggen of dit in het plangebied ook het geval is.

2.3 Archeologische gegevens

- *bekende archeologische vindplaatsen volgens ARCHIS2 en andere bronnen in een straal van 300 m rond het plangebied:* geen
- *eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2:* geen

2.4 Historische situatie

Voor het onderzoek naar de historische situatie is gebruik gemaakt van diverse historische en topografische kaarten en de Kadastrale Minuut uit het begin van de 19e eeuw (zie <http://www.frieslandopdekaart.nl> en <http://watwaswaar.nl>).

- *historisch gebruik:* op de kaart van Schotanus à Sterringa uit 1694 en de kaart van Eekhoff uit 1847 maakt het plangebied deel uit van een akker of grasland. De Dokter Kijlstraweg, of een voorloper daarvan, is al aangegeven op deze kaarten. Tussen circa 1854 en 1930 is in het plangebied een boerderij gebouwd ter hoogte van het huidige huis. Tussen 1954 en 1970 zijn ten zuiden van de boerderij meerdere stallen/schuren gebouwd. Tussen 1970 en 1982 zijn de meeste stallen/schuren afgebroken. Ook is in deze periode in het zuidelijke deel van het plangebied een nieuwe stal gebouwd en is een gracht rond het perceel gegraven. De huidige eigenaar heeft aangegeven dat de oude boerderij in de jaren 70 van de 20e eeuw is afgebrand

en het huidige huis op dezelfde locatie is herbouwd (als woonhuis). Van recentere datum zijn een zwembad en een paardenbak.

- *consequentie voor de archeologie (verwachting, verstoringen, resten van historische bebouwing)*: in het plangebied is sprake van voormalige bebouwing. Het is onduidelijk of de bouw en afbraak hiervan en het voormalige gebruik als boerenerf tot verstoring van eventuele archeologische waarden heeft geleid.

2.5 Huidige en toekomstige situatie

- *huidig gebruik*: het plangebied is deels bebouwd en deels in gebruik als grasland en erf (deels verhard).
- *toekomstig gebruik*: in het noordelijke deel van het plangebied zal een uitbreiding (70 m²) aan de westzijde van een bestaand gebouw worden gerealiseerd. Ten zuidwesten van het hoofgebouw komt een nieuw gebouw (210 m²) te staan. In het zuidoostelijke deel van het plangebied zal een paardenstal (128 m²) worden gebouwd. Het soort fundering van deze gebouwen en de diepte ervan is onbekend.
- *consequentie voor de archeologie (verstoring, methodiek veldonderzoek)*: het toekomstige gebruik kan leiden tot verstoring van de eventueel aanwezige archeologische waarden, afhankelijk van type en diepte van de geplande bodemingrepen.

2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting/advies

- *archeologische verwachting*: volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Tytsjerksteradiel (Asmussen e.a., 2004) ligt het plangebied in een zone met een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd tot en met de Vroege Bronstijd.
- *gespecificeerde archeologische verwachting*: in het plangebied kunnen resten uit de Steentijd tot en met de Vroege Bronstijd voorkomen. Daarnaast is het niet uitgesloten dat er sporen uit de Volle/Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig zijn. In de top van het dekzand (onder de bouwvoor) kunnen zich archeologische resten uit alle genoemde archeologische perioden bevinden. Resten uit de periode Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd kunnen ook vanaf het maaiveld worden verwacht.
- *archeologisch advies*: volgens de FAMKE (Friese Archeologische MonumentenKaart Extra; <http://www.fryslan.nl/famke>) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd alleen een onderzoek nodig bij ingrepen die groter zijn dan 2,5 ha. Aangezien het plangebied 1,33 ha groot is, hoeft voor deze periode geen onderzoek te worden gedaan. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is een karterend onderzoek 3 nodig (historisch en karterend onderzoek).

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

- *positie boringen*: min of meer gelijkmatig verdeeld over het plangebied en minstens één boring op elke geplande bouwlocatie (zie figuur 2)
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor Ø 2 cm
- *totaal aantal boringen*: 7
- *minimaal geboorde diepte*: 0,9 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,68 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989). De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y- en Z-coördinaten boringen gemeten met*: RTK-GPS

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De laagopeenvolging (lithologie) en de interpretatie (lithogenese) in het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De top bestaat uit een dikke tot zeer dikke (0,6 tot 1,38 m) verstoorde, wellicht subrecent opgebrachte laag (bruingrijs, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus zand). In de boringen 1 en 3 t/m 7 bevindt zich hieronder dekzand (lichtgeel tot grijsgeel, zwak siltig, matig fijn zand). In het dekzand is geen podzolering waargenomen. Wellicht is de oorspronkelijk aanwezige podzolbodem volledig verstoord en/of afgegraven. Onder het dekzand, en waar het dekzand ontbreekt (boring 2) direct onder de verstoorde toplaag, liggen fluvioperiglaciale afzettingen (lichtgroengrijs tot grijsbruin, matig tot sterk siltig, zeer fijn zand, regelmatig met een enkel siltlaagje). In de top van deze afzettingen, en in boring 6 in de basis van het dekzand, zijn ijzerdeeltjes ingespoeld (stagnatieniveau).

Archeologie

In de boringen zijn geen aanwijzingen voor een archeologische vindplaats aangetroffen en aan de oppervlakte zijn evenmin archeologische vondsten gedaan.

4 Samenvatting

4.1 Conclusies

De conclusies worden gegeven in de vorm van antwoorden op de onderzoeksvragen (zie § 1.3).

1. *Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?*

In het plangebied kunnen resten uit de Steentijd tot en met de Vroege Bronstijd voorkomen. Daarnaast is het niet uitgesloten dat er sporen uit de Volle/Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig zijn.

2. *Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?*

De archeologisch relevante niveaus zijn ernstig verstoord of zelfs verdwenen.

3. *Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?*

De archeologische verwachting kan naar 'laag' worden bijgesteld.

4. *Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?*

Er zijn geen aanwijzingen voor een archeologische vindplaats aangetroffen.

5. *Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?*

Archeologisch vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

4.2 Aanbevelingen

De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om archeologische maatregelen (planaanpassing, vervolgonderzoek, etc.) aan te bevelen.

Wanneer bij de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, moet hiervan direct melding gemaakt worden bij de bevoegde overheid (gemeente Tytsjerksteradiel).

Contactpersoon RAAP: drs. H.W. Veenstra, projectleider, tel. 0512-589140).

Literatuur

Asmussen, P.S.G., J.J. Hekman, H.C.J. Visscher, T.J. ten Anscher & D. Bekius, 2004.

Startnotitie archeologiebeleid gemeente Tytsjerksteradiel. *RAAP-rapport 981*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

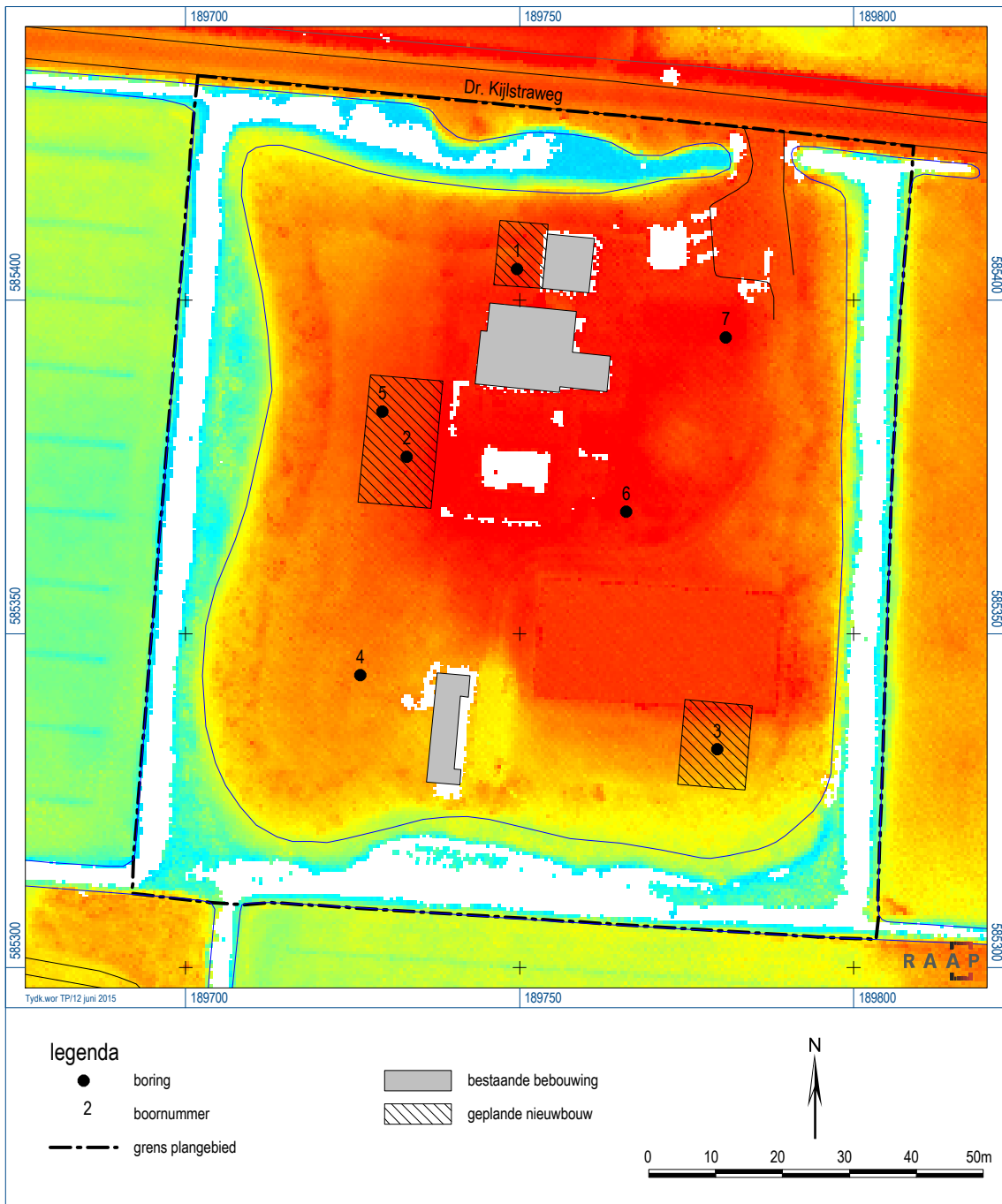
Figuur 2. Boorpuntenkaart, geprojecteerd op het AHN2.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel).

Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

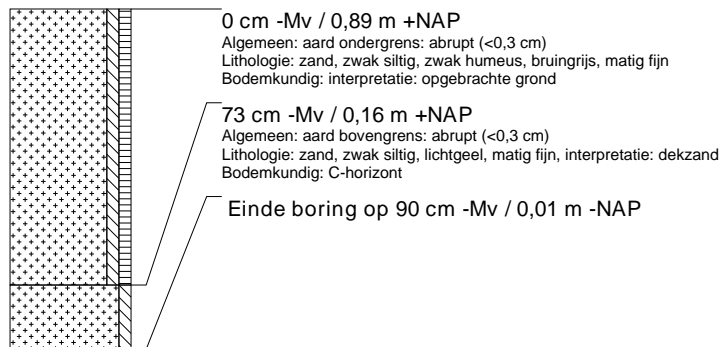

Figuur 2. Boorpuntenkaart, geprojecteerd op het AHN2.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

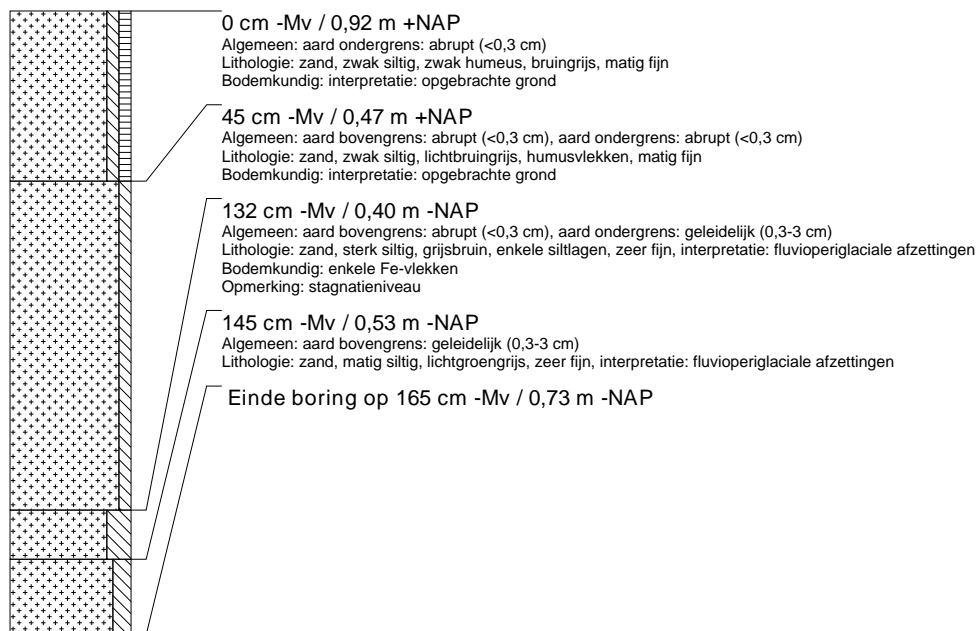
boring: TYDK-1

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.749,60, Y: 585.404,62, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 0,89, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

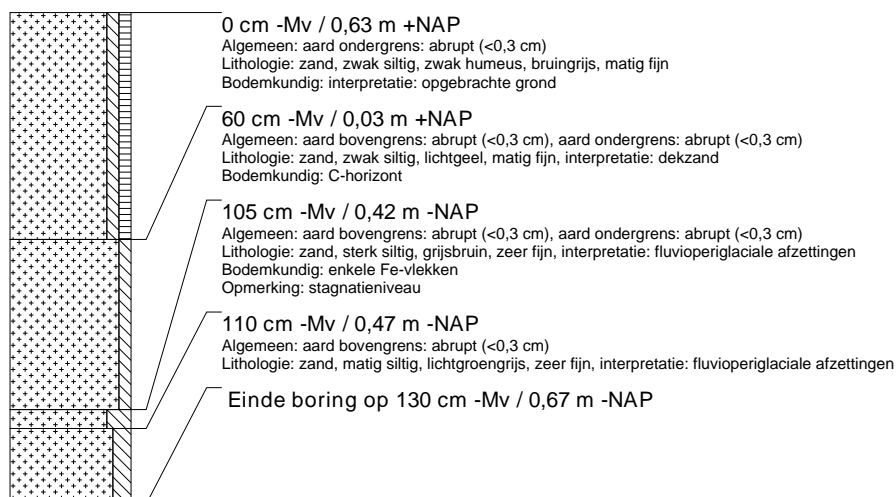
boring: TYDK-2

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.733,10, Y: 585.376,54, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 0,92, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

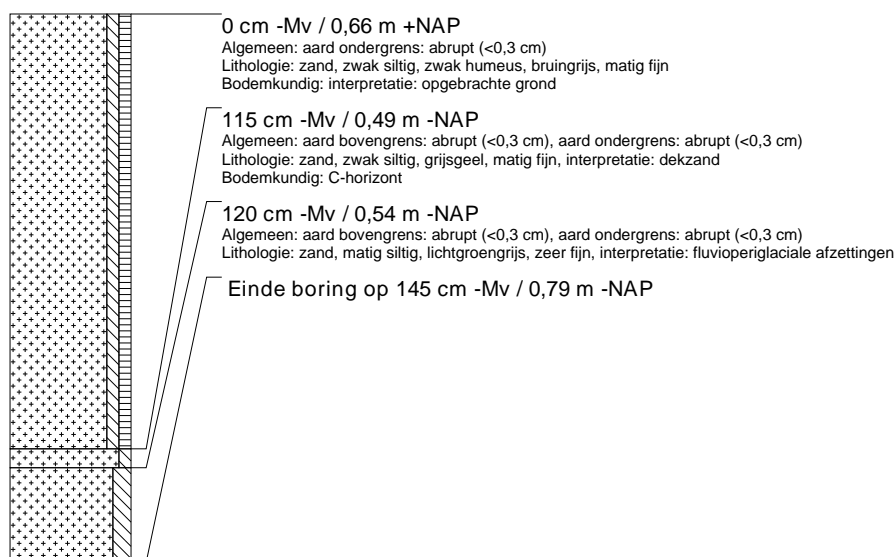
boring: TYDK-3

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.779,56, Y: 585.332,73, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 0,63, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

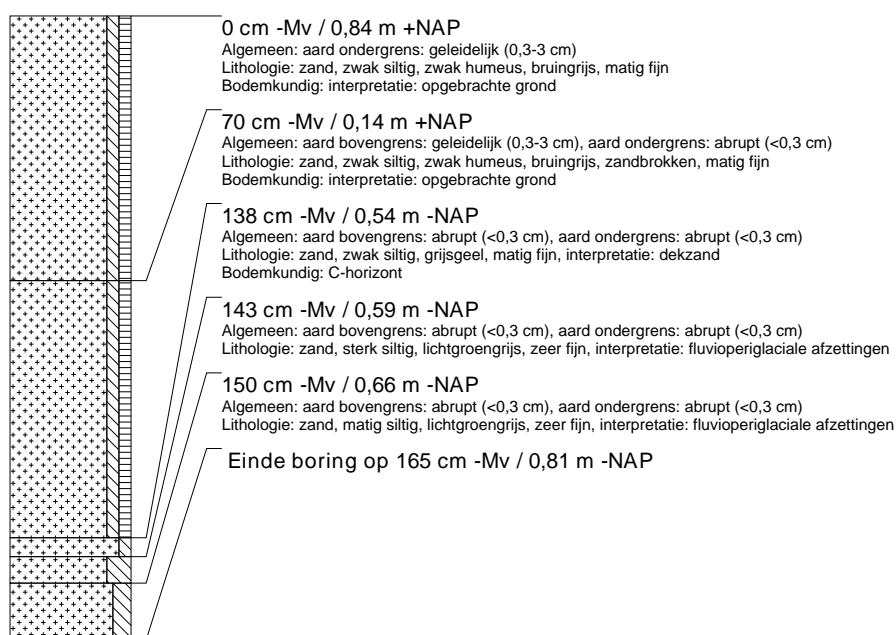
boring: TYDK-4

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.726,15, Y: 585.343,81, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 0,66, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

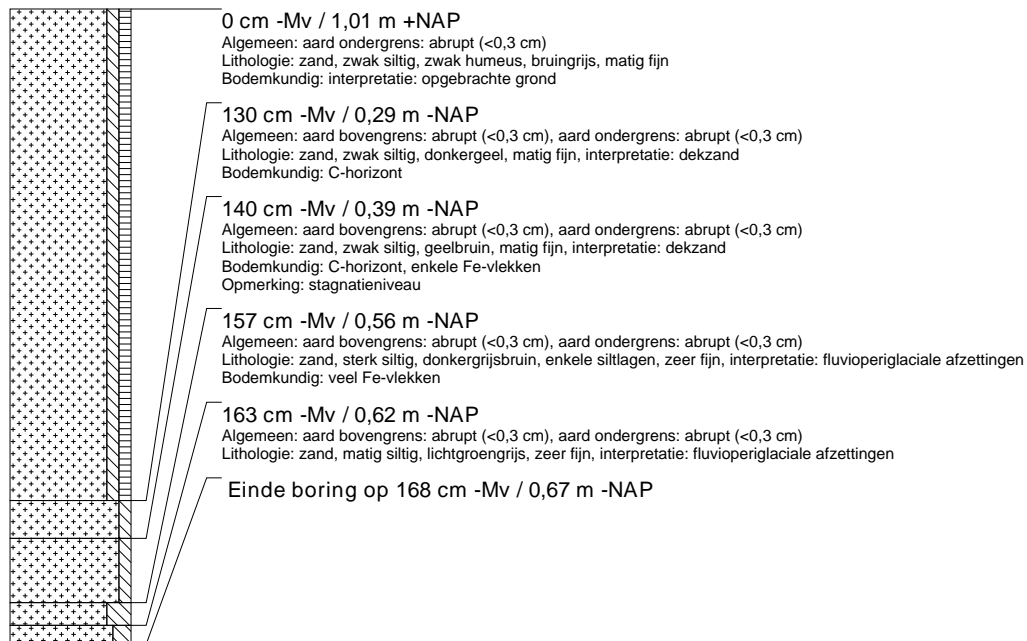
boring: TYDK-5

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.729,42, Y: 585.383,34, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 0,84, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TYDK-6

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.765,92, Y: 585.368,28, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 1,01, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TYDK-7

beschrijver: HWV, datum: 3-6-2015, X: 189.780,84, Y: 585.394,44, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 6C, hoogte: 1,05, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Mûnein, opdrachtgever: WMR Rinsumageest, uitvoerder: RAAP Noord

